

ΓΡΑΦΕΙΑ

ΟΔΟΣ ΚΥΝΟΣΑΡΓΟΥΣ ΑΡΙΘ. 36
 ΚΑΙ ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ ΑΡΙΘ. 2
 ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ ΤΙΜΑΤΑΙ
 15 ΔΕΠΤΑ 15

Η Φ Υ Σ Ι Σ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εν Ελλάδι έτησία Δρ. 8
 — εξάμνος » 5
 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ έτησία Φρ. 12
 — εξάμνος » 7

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Φρ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Χημεία και βιολογία. Η ζωή είναι χημική ενέργεια, υπό Φ. Π. (συνέχεια και τέλος) — Περί της νοσηράς ατμοσφαιρας, υπό Β. Όρνσταϊν. — Νέα ανακάλυψις. Αντιφάρμακον κατά της άσφυξίας, υπό Φρικ. — Ηρακλής (μετ' εικόνας) υπό Η. — Μία καλλιτέχνης. Εύαγγελία Παρασκευοπούλου. Σκιαγραφία (Συνέχεια και τέλος) υπό Δ. Ι. Καλ. — Μεταγχοήσον! (ρεμβασμός) υπό Δ. Α. Αναστασοπούλου — Είς άστρον σεσθάν (ποίημα) υπό Κ. Γιολδάση. — Βερνάρδος Όρνσταϊν, γενικός άρχιαιτερός του Έλλ. στρατού (μετ' εικόνας) υπό της Διευθύνσεως. — Αινίγματα. — Άλληλογραφία.

ΧΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΑ

« Η ζωή είναι χημική ενέργεια ».

(Συνέχεια και τέλος)

Έν τούτοις, ό εργάτης του έν λόγω ύπομνήματος δέν φαίνεται άποδίδων την άνωτέρω έννοιαν εις την έκφρασιν ταύτην, διότι κατ' αυτόν, τό διάμεσον είναι ή αίτία της ζωικής δυνάμεως. Εύκολον δ' είναι νά έννοήση τις την πλάνην ήτις άποκαλύπτεται υπό τόν παραλογισμόν τουτον.

Βεβαίως ό κύτταρος, από της ενεργητικότητος αυτού και άναντιρρήτως επίσης από της συντηρήσεώς του τό πρώτον, έκδηλοι την ύπαρξίν του· κατά συνέπειαν, εάν ή διατήρησις του κυττάρου έκδηλούται διά χημικών ενεργειών, όξειδώσεως, ών δυνάμεθα νά αναλύσωμεν τά παραγόμενα, ή της διατροφής ενέργεια δι' ής συντηρείται δέν είναι έν τούτοις έξ ίσου πράγμα άπλουν. Ό κύτταρος δέν αρκείται εις την συνάντησιν, έν τώ έσωτερικώ διαμέσω όπερ περιβάλλει αυτόν, του καταλλήλου προς διατροφήν αυτού στοιχείου, αλλά διακρίνει αυτό εκεί, τό εκλέγει, και τό πορίζεται εκείθεν· ήτοι γίνονται ενέργειαι, αίτινες ούδεμίαν κέκτηνται σχέσιν προς χημικήν άντενέργειαν και δέον άμετατρέπτως νά προηγώνται της χημικής όξειδώσεως των άφομοιούμενων στοιχείων. Η δ' εργασία δι' ής ό κύτταρος άποχωρίζεται της ύποστάθμης της διατροφής δέν είναι όλιγώτερον επίπλοκος και μάλλον χημική της την έξομοίωσιν ύποκαθισταμένης.

Όστε, ως όρατόν, πάνυ απέχομεν της χημικής ένότητος, ήν οι φυσιολόγοι πλημμελώς κλίνουσιν ν' άποδεχθώσιν ως τόν ουσιώδη και πρωτογενή χαρακτήρα της προς διατροφήν ενεργείας.

Τό ζήτημα τουτο δέν ήθελεν εΐσθαι ήττον εύκολον άποδείξεως, εάν έλαμβάνομεν την διατροφήν όχι μόνον έν τοις φαινομένοις δι' ών ή ζωή διατηρείται, άλλ' έν τοις φαινομένοις δι' ών άντέχει εις τους άντιδρώντας αυτή όρους, ήτοι έν ταίς ενεργείαις, αίτινες άπορρέουσιν εκ της άφομοιώσεως ή του έρεθισμού του ζώντος κυττάρου.

Πās έρεθισμένος κύτταρος, μάς λέγει ή φυσιολογία, άντεπεξέρχεται προς τόν έρεθισμόν τουτον διά τινος άντενέργειας. Η δέ άντενέργεια αυτή είναι κατ' αρχήν, λέγει ό κ. Richet, χημικόν φαινόμενον.

Ίδού εις έτι όρισμός, όν επιτραπήτω μοι ν' άμφισβήτησω, και ν' άποδείξω διά πάσης δυνάμεως τό έναντίον. Άναντιρρήτως, όπόταν διεγείρετε μυν τινα, προκαλείτε τόν σχηματισμόν μεγαλειτέρας ποσότητος άνθρακικού όξέος και άλλων παραγομένων εκ της παύσεως της έξομοιώσεως, καθότι ή στοιχειώδης λειτουργία του μυός συνίσταται εις τό κατασκευάζειν τά στοιχεΐα ταυτα. Άλλ' όπόταν διεγείρετε αδένα τινα, ή πán άλλο όργανικόν στοι-

χείον, εάν έπιμελώς ύπολογίσητε τόν βαθμόν της διεγέρσεως αυτού, και εάν μετά προσοχής εξετάσητε τά άμεσα διδόμενα άτινα παράγει, θα δυνηθητε νά κρίνητε, ότι τό πρώτον άποτέλεσμα του έρεθισμού δέν είναι ούτε άλλοίωσις του περι ού ό λόγος στοιχείου, ούτε άλλοίωσις των παραγομένων αυτού, άλλ' άπλή αύξησις της κανονικής ενεργητικότητος του αδένος, και άπλή έπαύσησις των παραγομένων της εκκρίσεως. Η όργανική άλλοίωσις των εκκριτικών στοιχείων, ως και ή των εκκριτικών παραγομένων, έπέρχεται βραδύτερον ή υπό την επίδρασιν βραδύτερου έρεθισμού· πλην τό αρχικόν φαινόμενον όπερ παρατηρούμεν παραγόμενον εκ του έρεθισμού του όργάνου δέν είναι ποσώς χημική άλλοίωσις, αλλά άπλή έπαύσησις της ενεργητικότητος.

Πρός ύποστήριξιν του θέματος του δεινού φυσιολόγου, έδει γά άποδειχθί ότι πάσα μεταβολή καταστάσεως του κυττάρου είναι πρό παντός άλλου χημική μεταβολή. Τότε μόνον πιθανώς θα ήδύνατό τις νά συμπεράνη μετ' εκείνου, ότι ή χημική αυτή μεταβολή συνεπιφέρει και την διεγερσιν, και κατά συνέπειαν την συμμετοχήν του ζώντος κυττάρου εις την διεγερσιν, κατά τό έφικτόν και σχετικώς προς τόν οργανισμόν του. Άλλά, εάν οι φυσιολόγοι άπέδειξαν, ότι πάσα κυψελλώδης ενέργεια έκδηλούται διά χημικών δεδομένων, και εάν σχεδόν ώρισαν ότι ή ενέργεια αυτή έξασκεΐται διά χημικών μέσων, έν πάση περιπτώσει όμως αδυνατούσι ν' άποδείξωσιν, ότι ή κυτταρώδης αυτή ενέργεια έχει ως άφορμήν χημικήν αίτιαν.

Άφ' έτέρου, δέν πρέπει νά νομίση τις, ότι ή περί της χημικής αίτίας της ζωής και της χημικής φύσεως των ενεργειών της ζωής ιδέα, είναι νέα τις ανακάλυψις, ήν αι πρόσφατοι πρόοδοι και εργασίαι της χημείας έξεκόλαψαν, ούτως ειπεΐν, ή και επέβαλλον γοητευτικώ τώ τρόπω τη συγχρόνω επιστημονική δράσει. Η ιδέα αυτή είναι παλαιά, και έχρησίμευσε μάλιστα ως οκοϋφος εις πολυάριθμα ουστήματα κατά τό μάλλον και ήττον έσφαλμένα, άτινα έγεννήθησαν και άπέθανον εις διαφόρους εποχάς της επιστημονικής σταδιοδρομίας και ίδια της Ιατρικής.

Έκλήθη χημική θεωρία και άνέδειξεν όπαδούς κατά διαφόρους περιόδους της επιστήμης, ίδια ίσως κατά τόν τελευταϊον αιώνα. Έχρησίμευσεν ως βάσις εις τας ουστηματικές έπινοήσεις της χημιατρείας, αίτινες έπλούτισαν και ίσως έτι επέδάρουν τόν κλάδον της θεραπείας των νόσων.

Θά έπρωτίμων δέ νά έβλεπον έν τοιαύτη περιπτώσει νέαν άποδείξιν της ανάγκης ταύτης της ένότητος, ήτις βασανίζει τους σοφούς και τους αναγκάζει νά περιστέλλωσι πάσας τας ιδιότητας της ενεργείας και της δυνάμεως εις ένα μόνον και μοναδικόν τύπον ενεργητικότητος της ύλης, άντι νά προσπαθώσι νά περιορίσωσι πάντας τους νόμους της ύπάρξεως εις χημικούς νόμους. Και ως είναι

δηλον, ότι η ζωσα ύλη κέκτηται ιδιότητα αιτινες έλλειπουσιν από της άναισθήτου ύλης, ενώ άφ' έτέρου αι ιδιότητες της άναισθήτου ύλης συναντώνται εν τη ζωσα ύλη προσπαθούσι ν' άποτελέσωσιν την μονάδα, έστω και με θυσίαν βεβαίας συγχύσεως, μεταφέροντες εν τη μιά οιαδήποτε εξ αυτών πάσας τας ποικίλας ιδιότητες. Πλήν δέν έννοούσιν ότι διά να φθάσωσιν εις τόν σκοπόν τούτον, δέον εζ' ανάγκης να εισάξωσι τας άνωτέρας ιδιότητες εν ταις κατωτέραις τοιαύταις.

Υπάρχει έν τούτοις αξιωματί, όπερ μάς λέγει: τό μεΐζον δύναται να περιλάβη τό μειον, αλλά τό μειον δέν δύναται να περιλάβη τό μεΐζον. Ωστε, τούς της ύπάρξεως νόμους, οΐτινες διέπουν μέθοδον ενεργείας αναμφισβητήτως άνωτέραν της νεκράς ύλης, προσπαθούσι να εισαγάγουν εις τούς νόμους της άναισθήτου ύλης. Καί προς τόν σκοπόν τούτον, υπό τό πρόσχημα αναλύσεως, λαμβάνουσι τά γεγονότα, άτινα είσι διδόμενα της ζωης και τά άφομοιούσιν άνευ δυσκολίας προς τά άνόργανα διδόμενα. Επί πλέον δε, άφίνουσιν εις τό σκοτός τό κεφάλαιον τών αιτίων, άτινα άποδεικνύουσι τοσοούτω καταδήλως την ιδιότητα της ζωης.

Οχι, η ζωη δέν είναι καθαρά και άπλή χημική άντενέργεια. Η διάνοια δέν εκδηλούται μόνον έν τη θελήσει ήτις διέταζε την ζωήν, και την έπλασε οϊαν βλέπομεν αυτήν, αλλά εκδηλούται εισέτι έν τη ανθρωπίνη ύπάρξει διά της ένασκήσεως τών ιδιοτήτων της άναγνωρίσεως και της έλευθέρας βουλήσεως, αιτινες έν τη ζωή τών ζώντων ουδέποτε εξεδηλώθησαν. Η ζωη εκδηλώθι την ιδίαν αυτής φύσιν διά της ενεργητικότητος και της αυτοθελήσεως αυτής δι' ών υπερπλεονάζει τοσοούτον, ώστε τεινώμεν να την παραγνώρισωμεν από της πολλής παρατηρήσεως. Δανείζεται, επί παραδείγματι, κατά φυσικο-χημικήν τάξιν τά μέσα της και παραδίδει τά παραγόμενα αυτής προς μελέτην εις τούς σοφούς φυσικούς και χημικούς. Πλήν η ένότης δέν έγκείται έν τη συγχύσει τών διαφόρων τούτων τρόπων της ενεργείας, άλλ' έν τη άρμονία ήτις συνδέει αυτούς ιεραρχικώς.

(Εκ του Orient τών Παρισίων)

Φ. Π.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΟΣΗΡΑΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ

Μεταξύ τών ζητημάτων άτινα μεγάλως ενδιαφέρουσι την δημοσίαν ύγειαν είναι και τό περί άνεπαρκείας του άεριμου των καφείων, περί ου, δυστυχώς, όλίγον καταγινόμεθα.

Πλείστοι άνθρωποι διέρχονται πολλές ώρας της ημέρας ιδία δε και της νυκτός έν καφείοις, ένθα οι στοιχειωδέστατοι όροι της ύγεινης παραβιάζονται μέχρις άσυνειδησίας. Αν δε προσθέσωμεν εις την επί τοιούτοις όροις διαβίωσιν και τας έκ του θαιμβωτικού κραδασμού του ζωηρού φωτός, τών πολιτικών συζητήσεων και τών ζωηρών άντεγκλήσειών προερχόμενας διαταράξεις και συγκινήσεις, τό πρᾶγμα λαμβάνει οζύτατον χαρακτήρα. Και αν τό κακόν περιωριζέτο έως εδώ, δέν θα είχομεν άλλο να πράξωμεν ή να σημειώσωμεν ένταύθα τούς έκ της τοιαύτης μεγάλης ύψώσεως της θερμοκρασίας προερχόμενους κινδύνους, πλην δυστυχώς τό πρᾶγμα δέν είναι άπλουδ, οΐτι οι θαιμωδεις τών τοιούτων τοπειών καπνίζουσιν ως επί τό πλείστον και αναπνέουσιν περιωρισμένον άέρα, πεφορτισμένον έκ τών παραγόμενων της καύσεως του φωταερίου, τών αναθυμιάσεων του καπνού, τών ζωικών μασματων, κτλ και μολυνόμενον άφ' έτέρου υπό της δερματικής και πνευμονικής διαπνοής όμάδος ατόμων ποικίλων οργανισμών και ψυχικών διαθέσεων. Ιδία δε έν ώρα χειμώδους ή έν τοις καφείοις διαμονη εστι νοσηδεδεστάτη, οΐτι πάντες έχομεν την κακήν ζειν να φροντίζωμεν

ώστε πάσαι αι έξοδοι να ώσιν έρημητικώς κεκλεισμένοι και ώ: εζ' άτυχούς συμπτώσεως κατά τόν χειμώνα συγχάζομεν τά πολυανθρωπότερα ταύτα μέρη. Η αυτόματος άνάφλιξις και άναπνοη του ανθρωπίνου σώματος άποροφώσιν άκαταπαύτως οζύγονον, ένψ ταυτοχρόνως άποδίδουσιν εις τό κενόν βρέυματα ανθρακικού οξέος και υδρατμούς. Γνωρίζομεν δε ότι τό ανθρακικόν οξυ δχι μόνον είναι άκατάλληλλον διά την διατήρησιν της ζωης, αλλά και έπιβλαβές συνάμα.

Κατά τό θέρος έν τούτοις τό κακόν περιορίζεται, οΐτι αρκετή ποσότης άερος άκαταπαύστως άνανευομένη κυκλοφορεί έν τοις καφείοις.

Εις μέγιστον αριθμόν τοιούτων περιπτώσεων τά άτομα εκείνα παρ' οις ή έν τοις καφείοις προσφυγή μετετρέπη εις χρόνιον συνήθειαν άποκτώσι μετά τινα χρόνον πλέον ή ήττον μακρόν είδος ειδικής άτονικής επιφερόσης δι' άμφιβόλων φαινομένων την προς τόν εγκέφαλον συμφορησιν του αίματος. Φρονοούμεν ότι δυνάμεθα εύκόλως να ορίσωμεν ένταύθα τρείς διακεκριμένους περιόδους δηλητηριάσεως με χαρακτηρισ συμφορήσεως. Θα προσπαθήσωμεν δε πιστώ: να εξηγήσωμεν έκάστην τούτων.

1η Περίοδος. Απασά η σωματική και ψυχική άρμονία διαταράσσεται, οι της φυσιογνωμίας χαρακτηρισες άλλιοδύνται, ή πέψις πραγματοποιείται έν τοιαύτη άσφυκτική ατμοσφαιρα άποβαίνει δύσκολος και ούτως εκδηλούται η έναρξις δυσπεπτικού δυσειξίας. Ο ούτω προσβληλλόμενος, εξερχόμενος του καφείου, αισθάνεται σημεία θερμοτότητος εις τό πρόσωπον και βρός εις την κεφαλήν, άτινα όμως διαλύονται έμα τη συγκωνονία προς τόν καθαρόν άέρα ύπνος έπέρχεται βαρύς, ή δε γενική διάθεσις καθίσταται ανήσυχος. Καθόσον άφορα εις τας διανοητικας δυνάμεις αύται δέν προσβάλλονται άμέσως.

2η Περίοδος. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου άμαυρόυνται, η όρεξις έλαττωται, άλλόκοτοι διαθέσεις εκδηλούνται, έπέρχεται βαθμηδόν η δυσκολιότης, οι όφθαλμοι συχνάκις υγράινονται, η όρασις άλλλλοι τήν λαμπρότητα της, η όσφρησις εξαφανίζεται, αι λοιπαι αισθήσεις άδυνατούνσι, ο χαρακτήρ γίνεται ανήσυχος και βαρύθυμος, η προς την έργασίαν διανοητική τάσις μειούται, η μνήμη καθίσταται άσθενεστερα, η προσοχη άδυνατεί να προσηλούται επί πολύ προς έν και τό αυτό άντικείμενον, αι δε παθησοι δυνάμεις εξουδστερούνται.

3η Περίοδος. Αι δυνάμεις καταβάλλονται, η άναπνοη στενωχωρείται, ο σπριγμός γίνεται ενίοτε διαλείπων, αι πεπτική και δυνάμεις πάσχουσιν, ο ύπνος ταράσσεται, η όψις άπατάται, ο αναθρασμός τών παθών αυζάνεται, η υπεραισθητικότης προσβάλλεται εύκόλως υπό έντυπώσεων, και δάκρυ μετά κόπου κρατούμενον αναφαίνεται και υγραίνει άνευ έπαρκους λόγου τά βλεφαρα, οι περισπασμοι της διανοιας είναι άρκετά συνηχις, παραλογισμοι τινες άλλόκοτοι άναγεννώνται, ο μυϊκός κάματος ταχέως έπέρχεται, αι κινήσεις φαίνονται άβέβαιοι, τας εις προς ψυχος παρατηρείται και τέλος άπονάρκως καταλαμβάνει τά μέλη του πάσχοντος.

Εάν οι εις την δηλητηρίασιν ταύτην υποκειμενοι εξακολουθώσι την αυτήν πορείαν, εισέρχονται άνευ μεταβολής έν τῷ εδάφει της εγκεφαλικής παθολογιας, τούς περιμένει δε και τούς καταβάλλει η συμφορησις. Βεβαίως δέν προτιθέμεθα ένταύθα ν' αναγράψωμεν άπάσας τας δυνατας συνεπειας τοιούτου είδους άποτελέσματος, άλλά θα άρκεσθώμεν να υπομνήσωμεν, ότι λίαν συνήθως μετά τοιαύτην συμφορησιν αναφαίνεται η γενική παραλυσια τών παραφρονούντων, ήτοι νόσος ης η έπέλευσις είναι έντως άπελπιστική.

Η ειδικη αυτη κατάστασις, ης άνωτέρω εξεθέσαμεν τας λεπτομερείας, έχει βεβαίως σχέσιν προς την φαινομενικήν ύγειαν, την ενεργητικότητα και την κανονικήν εξάσκησιν πάντων τών επαγγελμάτων, ιδίως κατά τας δύο πρώτας περιόδους, καθ' ός έντως ζή τις έν πλήρει άμεριμνησία, χωρίς εγκαίρως ν' άντιληφθι την κατωφείραν προς ην άκατασχετως βαίνει. Η υπό τόν χαρακτηρισ συμφορήσεως δηλητηρίασις αυτη διαφέρει πολύ τών έτέρων όμοιας περιπτώ

φύσεως φαινομένων τών άπορρόντων υπό την επίδρασιν της πνευματοποσιας, και αληθώς δέν πρόκειται ποσώς ένταύθα περί τών ειδικών έπακολουθημάτων, άτινα επιφέρει η συνήθης μέθη, οΐτι η δηλητηρίασις, περί ης όμιλούμεν, άπαντάται παρα πολλοις εγκρατεστάτοις αληθώς και ουδέποτε ποιούμενοις κατάχρησιν ποτών, άλλ' οΐτινες διημερεύουσιν η διανυκτερεύουσιν καθ' έκάστην έν τοις καφείοις, και ούτω καταλαμβάνονται υπό της ώχρότητος, της συμφορήσεως και της άσφυξιας άπλως μόνον οΐτι διάγουσι έν μέρει νοσηδεδει, και αναπνέουσιν άέρα άπνευστον και θερμόν.

(Επιεται τό τέλος.)

B. Ορσταίν.

ΝΕΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ

ΑΝΤΙΦΑΡΜΑΚΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΦΥΞΙΑΣ

Κατά την ώραν ταύτην του έτους καθ' ην πάντες σπείδομεν εις τας εξοχας και τά λουτρά προς άνακούφισιν έκ του κατατρύχοντος ημάς δεινού καύσωνος, λίαν επικαιρώς ο κ. Laborde σοφός καθηγητής τών Παρισίων άνεκοίνωσεν έχάτως έν τη Ακαδημία τών Έπιστημών μελέτην αυτού λίαν ένδιαφέρουσαν, περί του τρόπου της καταπολεμήσεως της άσφυξιας παρα τοις πνιγόμενοις ως και της θεραπείας αυτής.

Διά της νέας ταύτης ανακαλύψεως άρκεί να εισαγάγητε εις τόν οίσοφαγον του άσφυκτιώντος έν κοχλιάριον η, έλλείψει τούτου, τόν ίδιον δάκτυλόν σας, ένθ άφ' έτέρου διά της άλλης χειρός σας σύρετε ίσχυρώς την γλώσσαν του πάσχοντος προς τά έξω και άμέσως ούτος θα επανέλθι εις την ζωήν.

Η μέθοδος αυτη, άπλουστάτη και προσιτη τοις πάσι, ως φαίνεται, έπέτριψε τῷ κ. Laborde εις δύο λίαν δραματικας περιστάσεις να επαναφέρη εις την ζωήν ανθρώπους εκληφθέντας ως νεκρούς (πνιγμένους), και καθ' ών πάσαι αι έν χρήσει πρακτικαι και χλωροφορμικαι μέθοδοι άπέβησαν μάταιαι.

Ελπίζεται ηδη, ότι η νέα αυτη μέθοδος θα γενικευθη, άφου τοιαύτα εύνοικα άποτελέσματα έπέφειρεν. Δέον έν τούτοις ν' αναφέρωμεν ένταύθα, ότι οι πλείστοι χειροουργοι έν Ευρώπη, έν περιπτώσει καθ' ην επέλθη άσφυξια παρα τινι άσθενη ώς έκ της χρήσεως του χλωροφορμίου, επαναφέρουσιν αυτόν εις τας αισθήσεις του διά της άγκυλώσεως (δήςσεως) της γλώσσης του και της έξόδου αυτής προς τά έξω, και τούτο γίνεται άνευ βλάβης της τεχνητής άναπνοης. Αλλά διά της μεθόδου του κ. Laborde ο έρεθισμός της άκρας της γλώσσης και ιδία η προς τά έξω μεταφορά της εξασκουσιν επί τών αναπνευστικών οργάνων ίσχυροτέραν ενεργειαν και αυτής της τεχνητής άναπνοης. Τα επιτευχθέντα άποτελέσματα επιμαρτυροϋσι τούτο.

Έν τούτοις έν περιστάσει τοιαύταις δέν θα διατάσωμεν και ημεις να συμβουλευώμεν, ως έγνωμάτευσαν και οι κ.κ. Le Roy de Mericourd και ο Le Fort έν τη έπακολουθησάση την άνακοίνωσιν του κ. Laborde μικρα συζητήσει, να δοκιμασθώσι και παρ' ημίν άμφότεραι αι μέθοδοι και να προτιμηθη η άποτελεσματικωτέρα.

Φρέκ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

—00—

Ζωηρά φαντασία του άρχαίου Έλληνος καταπλαγείσα υπό τών μεγαλοσρεπών της φύσεως παραστάσεων, υπό τών άρμονικών ηζών αυτής, υπό της μαγευτικής εικόνας ευδαιμόνος πλαστοουργίας, έπλασε τόν εζαίσιον εκείνον άλληγορικόν κόσμο, την ποιητικήν εκείνην θρησκείαν, ης τούς ώραίους θεούς εγκρατέσπειρεν έν μέσφ γενεάς ημιθέων, ηρώων, γιγάντων. Δημιουργία έντελους άξιας εξιδανίκευσε την ύλην και έν τη άποθεώσει του καλού ελάτρευσε του θείου την εικόνα.

Άνθρωπότης γιγαντιαία εζι έν μέσφ άνταξίου κόσμου και ελάτρευεν άνταξίους θεούς. Έπλασε κόσμον καλλιτεχνικόν όπως έν τῷ μέσφ αυτού ύψωση τόν Ολυμπον, ως θρόνον τών μεγάλων άνάκτων και περιέβαλλε τό σύμπαν με θεϊον κάλλος, όπως καταστήσῃ αυτό κανόν του Πανθίου του, εδημιούργησε θεσπισίαν της θεότητος την εικόνα, να λατρεύσῃ πλειότερον τα άριστουργήματα αυτής και παράγαιε λαμπρότητα και μεγαλοφυίαν, όπως κατανοήσῃ έντελέστερον τούς νόμους της.

Πλήν, και επί της γης δέν εθασίλευον μόνον εύτυχεις θνητοί, οΐτι μεταξύ αυτών ανακαλύπτεται τις όσα μετέγοντα θεότητος και ανθρωπότητος άμα, παραχθέντα δηλαδή έκ θεών και ανθρωπων μετά τών ηρώων τούτων, εις ών τας φλέβας βείει θεϊον αίμα, συνετέθη στανότατα η ποιήσις προς εξύμνησιν τών κατορθωμάτων των. Η λέξις ηρωας έχει από του Ομηρου ηδη εύρύτατην σημασίαν είναι πραγματικόν τι έπίθετον ιδιαιτούσης τιμής, αποδιδομένης εις τούς εξέχοντας επί φυσική ρώμη και εύκνησία, επί άνδρεία και φρονήσις, επί επιδειξίωτι και πολεμική άρετη. Θεία δώρα χωρίζουσι τούτους έκ της τάξεως τών ανθρωπων, μετά θάνατον δε μεταβαίνουσιν εις τά Ηλύσια δέν είναι άπλοί θνητοί, οΐτι υφούνται υπεράνω τών κοινών γενεών. Οι μεγάλοι μαχηται ούτοι είχον δικαιοτέραν ψυχην και άνδρεοτέραν, εύγενεστέραν δε καρδίαν έχρησμευσαν έν τη ελληνική πίστει ως κρείοι συνδόντες τόν κόσμον έν ζωήν μεν τών νεκρών. Καίτοι όμως τοιαύτης φύσεως όντες κατοικούσιν έν τη κοινή γη, και έν τη αίώνια ταύτη διαμονη εύρίσκονται τά λείψανα των. Μόνος ο Ηρακλής ανήλθεν εις τόν Ολυμπον και συναναετόσθη τούς θεούς, προνόμιον δε τοιούτο δέν έχορηγήθη έκτοτε: διά τούτο βλέπομεν τόν Δίακόν, ού η άθανασία περικλείεται εις τόν υποχθόνιον κόσμον, και τόν Άμφιάραον ταφέντας εις τούς βαθείς της γης κόλπου. Οι ηρωας ήσαν οι γίγαντες του παρελθόντος, οι περιφανέστατοι τών αρχαίων αιώνων νεκροί, πομπώδως δε ήτο η άποδιδομένη αυτοις λατρεία η δημόδης εύλάβεια εζήτεσιν αυτούς έν τη χώρα τών νεκρών και όπτα ο ήλιος κατήρχετο εις τας ζωφώρας κατοικίας έθουν επί του χθαμαλού βωμού των πλησίον τάφρου, ήτις μυστηριωδώς συνεικονών με τό έν τοις σπλάγγχοις της γης ίσχυρόν και άφθαρτόν σώμα του ηρωως, ού επεζήτουν την προστασίαν, και ού ο θαυμαστός βίος τοσαύτας έν τη μνήμη τών πιστών αναμνήσεις εγκάτελλεν. Εις τούς τάφους κατοικούσιν οι ηρωας ημισσμένοι λαμπράν δόξαν όπως απολαμβάνουσι τό θυμίαμα και την προσφοράν της ελληνικής εύσεβειας, άναρχόμενοι δε επί της γης να επισκοπώσι τών πολιτών την μοίραν. Και ίδού βλέπει τις εις τας θαλάσσας να οδηγώσι τών άπελπισμένων ναυτών τας ηψας, και εκ των πεδιάδων να μεταδίδουσιν εις τούς μαχητάς τό θάρρος. Ο Άχιλλεύς άνεπαίνετο πάγκρατος, ως νεανίας θείας καλλονής, με ζαίθην κόμην και χρυσήν πανοπλίαν, όρχούμενος και ήδων παρα της Τροίας, ένψ τόν Έκτωρα έβλεπεν επί του πεδίου τρχοντα και μαχώμενον, και τόν Θησεία με λαμπράν περιβεδλημένον πανοπλίαν έν Μαραθώνι επί κεφαλής των αθηναϊκών τάξεων εφορμώντα κατά τών βαρβάρων, ένψ την έν Σαλαμίνι ναυμαχίαν από τών κορυφών της Αίγινης τό φάσμακα τών Αιακιδών κατά πρόσκλησιν τών λατρευτών των εξείτερον τας προστάτιδας χειρας των ύπέρ των αγωνιζομένων.

Οι ηρωας είναι η παρηγορία των θνητών και μεσολαβοϋτι χάριν των ικετών των παρ τοις θεοις, είναι δε ίερα άντικείμενα διακασύς λατρείας η ηρωική θρησκεία λαμπρως τελουμένη διέχετε τό ευεργετικόν της φιλοπατρίας αισθημα και την προς τούς θεούς εύλάβειαν. Η θρησκεία αυτη υπερμνημονοει εις τας γενεάς τών τέκνων τόν δεσμόν όστις συνέδεε ταύτα προς την θεϊαν πηγήν, οΐτι όχι μόνον οι θνητοί του Διός υιοί ήσαν ηρωας, άλλά και οι περιφανέστατοι μαχηται, οι πρώτοι άρχηγοί, ιδρωται και βασιλείς τών πόλεων. Έκαστη χώρα, εκαστος τόπος εκαυχάτο διά τόν πρωτάτην ηρωά του, όστις ήτο ο σωτήρ της πόλεως και τό παρήγορον και ευεργετικόν της εύτυχίας της πνεύμα. Ητον ίερός θεσμός του εύρανού μετά της γης η ιδέα των ημιθέων, ίσχυρόν έν τη ζωη και αθανάτων έν τῷ τάφῳ: ο θνητός διά του ηρωως εξεμηδένισε την άπόστασιν την χωρίζουσαν αυτόν από τών θεών, και εκ τούτου η εξύμνησις εκείνων ένομιζέτο ως ίερά άμοιβή όρελομένη υπό της εύνομουσίνης. Εις τόν βωμόν των μετέβαινον έν πομπη δλόκληροι πόλεις, οι ήθιοτες συνέθετον πανηγυρικούς, οι ποιηται εξύμνον τας άρετάς των και οι άγωνες έπισφράγιζον την δλην λατρείαν των. Επί τών τάφων των οι εύλαβείς προσκυνηται όνειροπδλον την αθάνατον τύχην των μεγάλων τούτων ευεργετών και πρό των ενδξων αυτών εικόνων επληρούντο ένθουσιτισμο και θάρρος. Τά μνημεία των έθεωρούντο ως κειμήλια πολύτιμα και άπαραβίαστα, ανήκοντα εις

τήν κοινήν πατρίδα. Καί πῶς νά μὴ ἀπέδιδον θείας τιμὰς εἰς τὸν τύμβον τῶν Μαραθωνομάχων, εἰς τὰ τρόπαια τῶν ναυμαχῶν τῆς Σαλαμῖνος, εἰς τοὺς τάφους τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους, τοῦ Λεωνίδα καὶ τοῦ Πausανίου; Πλὴν τούτων ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ εὐγνωμοσύνη δὲν ἐλησμόνησε καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς πατρίδος θεράποντας, διότι τὰς αὐτὰς τιμὰς ἀπέδωκε καὶ εἰς τοὺς ποιητάς, ὅτινες ἐξόμησαν τὴν νεότητά, εἰς τοὺς νομοθέτας καὶ ἰδρυτὰς τῶν πόλεων, εἰς τοὺς φιλοσόφους καὶ καλλιτέχνας τοὺς κλειστάς τῶν χωρῶν τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἑθνασίαν.

Ὁ ἀρχαῖος ὅμως θεὸς χαρακτήρ τῆς ἐξομνήσεως τῶν ἡρώων κατέπεσε, ἅμα ἡ εἰμαρμένη διὰ τῆς ῥωμαϊκῆς χειρὸς κοτεβίδασε τὸν μοῖραρον τῆς πέπλου. Δὲν ἀπωλέσθη ὅμως τελῶς, διότι καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀνακαλύπτει τις ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἑλλάδι πλείστας τελετάς, ληθεύσας ἐκ τῆς ζωῆς καὶ καλλιτεχνικῆς θρησκείας τῶν πάλαι χρόνων.

Παράδοξος ποικιλία καὶ ἔκτακτος πλοῦτος χαρακτηρίζει τὴν μεγάλην τοῦ Ἡρακλέους ἱστορίαν. Σειρὰ ἐκπληκτικῶν γεγονότων ἐγένετο ὑπόθεσις μακρῶν παραδόσεων διαδοθειῶν πανταχοῦ τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Αἱ Θῆβαι καὶ τὸ Ἄργος εἰσὶν αἱ δύο πόλεις τῆς ἀθανασίας του· ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἀνετράφη, τὴν δὲ δευτέραν συνέδεσε μὲ τοὺς

Ὁ Ἡρακλῆς

περιλαλήτους ἄθλους, οἵτινες ἐτετέλεσθησαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ὑπερβορείων μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Λιβύης καὶ ἀπὸ τῆς Φοινίκης μέχρι τῶν Γαδείρων. Ἡ περιπέτεια τοῦ Ἡρακλείου μύθου, κατέστη κοινὴ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας μέχρι τοῦ Ταινάρου, καὶ ἐκάστη αὐτῆς πόλις μετέσχε τοῦ μεγάλου τούτου μύθου.

Ἄδύνατον ἀποβαίνει ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις ἡ περιγραφή αὐτοῦ· εἶναι τοσοῦτον ἐκτενής, ὥστε δύναται τις μελετᾶν τούτον νὰ συγγράψῃ τόμον δέκατον. Περιρριζόμεθα μόνον ἐν ὀλίγοις νὰ σημειώσωμεν τινὰ περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ Ἡρακλέους ἐννοίας.

Ὁ ἑλληνικὸς μῦθος καὶ αἱ συμβολικαὶ εἰκόνες τῆς ἱστορίας ταύτης δηλοῦσι τοὺς εἰς τὸν ἥρωα ἀποδιδομένους διαφόρους χαρακτήρας. Ὁ θνητὸς αὐτοῦ βίος εἶναι σειρὰ ἀγῶνων φοβερῶν κατὰ ἰσχυρῶν τεράτων κεκτημένων ἐξαιρετικῆς δυνάμεως. Βλέπομεν τὸν ἥρωα συμπλεκόμενον πρὸς μεγάλα φυσικὰ στοιχεῖα, ἅτινα καταβάλλει. Εἶναι τὸ ἰδεώδες, ὁ τέλειος τύπος τῆς ἀθλητικῆς ῥώμης.

Εἰς τὰς παλαιότατας, παρὰ τὸν κομψὸν Ἑρμῆν, ἵστατο τὸ ἀγαλμα αὐτοῦ μὲ ἰσχυρὰ μέλη προδίδον τὴν καταπληκτικὴν τῆς ἰσχύος εἰκόνα. Ἦτο τὸ προσφιλέσθον ὄνομα τῶν ἀγωνιστῶν καὶ ἡ ἀγαπητὴ μορφή τῶν μαχητῶν, τὸ θεῖον πρότυπον τῶν ἀνδρῶν τοῦ πολέμου, τῶν μαχῶν, τῆς ἰσχύος ἢ τὸν δὲ περίδοξος ἥρωας, ὁ τοσοῦτων στρατειῶν κη-

τῆς, ὁ καλλίνικος ἡμίθεος, ὁ μεταδίδων τῆς λεοντείου καρδίας του τὸ θάρρος εἰς τὰ στρατόπεδα τῆς μάχης. Θεὸς φωτεινός, νικῶν τοὺς σκότους τὰ τέρατα, παρίσταται μὲ τὸ θαυμάσιον τῆς ἀξίας του μεγαλεῖον, ἔχων ὅμως ἐπὶ τῆς μορφῆς τὴν ἰδέαν σκληρᾶς εἰμαρμένης, ἥτις τοσοῦτον ἐβάρυνεν ἅπαν αὐτοῦ τὸ στάδιον. Ἀγωνίζεται ἐνδόξως καὶ εἶτα ἀναπαύεται ἐν τῇ λάμπει τῆς ἰσχύος καὶ τῷ θαυμασμῷ τῆς φύσεως αὐτοῦ. Ἐργάζεται ὡς ὀλοκλήρος δύναμις καὶ εἶτα κειναλῶς καταβροχθίζει ἐν τῇ τραπέζῃ τῶν φιλοξενούντων ὀλοκλήρον βούτυρον, καὶ καθίσταται προσφιλέτης μὲν τῷ Βάκχῳ, καταπίνων ὀλοκλήρων ἀσκήων τὸ περιεχόμενον, προσφιλέτης δὲ τῷ Ἀπόλλωνι, κιθαρίζων καὶ ἄδων. Προστάτης τῶν γυμνασίων καὶ ἰδρυτὴς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας τῶν ἐφήβων, ὧν ἡ ἑλληνικὴ ἀνατροφή δὲν ἐχώριζε τὰς τοῦ πνεύματος ἀσκήσεις ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος. Ὁ Ἡρακλῆς κατέστη βρωδύτερον διὰ βαθμιαίας μεταμορφώσεως εὐεργέτης τῶν ἀνθρώπων, ἐπανορθωτὴς τῶν ἀδικημάτων, μέγας δικαιοδότης τὴν ἰσχὺν θέτων εἰς τὴν τοῦ δικαίου ὑπηρεσίαν. Ἡ φιλοσοφία ἀναζητήσασα ἐν τῷ θαυμασίῳ τοῦ ἥρωος βίῳ τὴν ἰδέαν ἠθικῆς παιδείσεως παραδέχεται τοὺς ἄθλους αὐτοῦ οὐχὶ ἐπιβληθέντας ὑπὸ τυραννικῆς ἰσχύος, οὐδὲ τὴν εἰμαρμένην ὡς οὐσιώδες τούτων στοιχεῖον, ἀλλὰ εἰδωλοποιήσασα τὸν χαρακτήρα πεσιέθαλλε τούτον μὲ φιλοσοφικὸν πνεῦμα. Κατὰ τὴν φιλοσοφίαν, ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ

Ὁ Ἡρακλῆς φονεύων τὴν Λεοναίαν τῶραν.

σκερθεὶς καθ' ἑαυτὸν ἐτρέπη τὴν ὁδὸν τῆς σοβαρᾶς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐτυχίας ἐν μέσῳ ἀγῶνων καὶ πόνων. Κατέστη οὕτω καὶ ὁ ἰδεώδης τοῦ σοφοῦ, περιφρονῶν δι' ἀνδρικῆς καρδίας καὶ ἀποδοῦς ψυχῆς τοὺς δεινοὺς ἄθλους ἢ τὸ προσφιλέσθον πρόσωπον τῆς Στοῆς. Ἡ ὕψηλὴ αὐτῆς ἰδέα περιεκαλυμμένη ἐν τῇ σκιᾷ τῶν σχολῶν δὲν ἐξέλειψε ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῶν συγχρόνων καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ποιητῶν ὑμνηθέντας μύθους καὶ τὰ συμβάντα, τὰ τῆν ἀποθέσιν αὐτοῦ ἐπακολουθήσαντα· πολυπληθεῖς ἀπόγονοι ἀναφαίνονται, ὧν ἡ ὑπάρξις συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀξιώσεις ἅς πᾶσι αἱ φυλαὶ εἶχον ὅπως εἰς τὸν μέγαν ἥρωα ἀναβιβάσασαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. Οἱ πρωτοῦργοι μεγάλων γεγονότων ἰδεωφρόντο τέκνα του, ἡ δὲ ἱστορία μᾶς ἀποκαλύπτει πληθὺν ἀνδρείων ἐκγόνων.

Ὁ Ἡρακλῆς ἦτο τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἀνδρικῆς λατρείας, ἦσαν ὁ ἔθνικος ἥρωας, οὗ ἡ ἰδέα μετὰ τοσοῦτον ἰδεώδες καὶ ἐκπληκτικὸν μεγαλεῖον, ἀκμαία παρμένει καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

H.

ΜΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

(ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ)

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἡ ἐν τῇ ξένη ἐκδήλωσις αὐτῆ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, —δὲν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἀπεκορύφωσαν παρὰ τῇ καλλιτέχνιδι αἱ ζωηραὶ ἐπευφημῖαι τριῶν ἐξορίστων μηδενιστριῶν, αἵτινες ἐξαιρετικῶς εἰς τὰς παραστάσεις τῆς ἡμετέρας ἠθοποιῶ μετέβαινον, σείουσαι τὰ μανδύλια των καὶ φωνοῦσαι: «Ζῆσε! Ζῆσε!» —ἐστήριξεν οὐκ ὀλίγον τὰς ἐλπίδας ταύτης ἐπὶ τὸ μέλλον.

Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῶν Κυκλάδων ἑλθοῦσα, συνεχῶς ἀνευφημῖται. Ἄλλ' αἱ ραδιουργίαι περὶ τὸ τέλος (Δεκέμβριος 1888) δὲν ἔλειψαν, καὶ ἐνεκα λόγων ὅλων τῆς τέχνης ἀνεξαρτήτων, ἐκ φθονερᾶς ζηλοτυπίας διότι ἡ εὐεργετικὴ τῆς ὑπερτέρου τῆς τῶν ἄλλων — ἔπερ ἦτο δὲ ἐπόμενον καὶ λιαν φυσικὸν — καὶ διὰ τῆς ἐπιτηδείας παραπλανήσεως εὐεπιφόρων τινῶν νεανίσκων, ἡ κ. Παρασκευοπούλου — τὸ ἀναγράφωμεν πρὸς τιμὴν τῆς — ἐυρίχθη. Ἡ καλλιτέχνις, ἡ θέλλαν ἐπιχροτήσεων αἰετὶ συναγεῖρασα, ἄς σεμνύνεται ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ, διότι μόνον αἱ μέτριοι καὶ ὑποφερταὶ ἠθοποιοὶ δὲν φοβοῦνται διαβολὰς καὶ ἀποδοκιμασίας. Οὐδεμία ἄλλη Ἑλληνὶς ἠθοποιὸς ἀπὸ συστάσεως τοῦ Ἑλλ. θεάτρου, νομίζομεν, ἐσυρίχθη ποτὲ, ἐνφ' ἡ Σάρρα Βερνάρ ποτακίς!.. Ἡμεῖς, ἐνοεῖται, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην, οὐδ' ὡς παρέλκοντος ἐπιστάθου δίδομεν σημασίαν, ὅπως καὶ ἡ κ. Παρασκευοπούλου ποσῶς δὲν μνησκακεῖ κατὰ τῶν ἀθῶων τῆς τοιαύτης κατηγορίας κατοίκων, οἵτινες ἐν φανοῖς μὲν βεβαίως δὲν τὴν συνώδουον ἐκ τοῦ θεάτρου ἐξερχομένην, καὶ τὸ πιστεύομεν καίτοι τοιαῦτα φῶτα θὰ ἐξπροσώπου ἴσως καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν συνειδητέων, τὴν ἡγάπων ὅμως καὶ τὴν ἀγαποῦν. Μετὰ τὸ ἐπισοδιακὸν τοῦτο γεγονός λαμβάνει πρόσλησιν τοῦ «Δραματικοῦ συλλόγου» ὅπως ἐρχομένη εἰς Ἀθήνας λάβῃ μέρος εἰς τὴν Ἀντιγόνην. Ἄλλ' αὕτη μεταβαίνει μετὰ τοῦ συζύγου τῆς εἰς Κίπολιν, ἐνθα κατὰ σύμπτωσιν παρίσταται μετ' ἄλλου θεάτου καὶ ὁ Ἀλεξιάδης τοῦτο ὅπως δῆποτε ἐκώλυε τὴν πρόοδον ἐκείνων, ἄρτι ἐκεῖ ἀρχεινόντων. Ἐν τούτοις ἡ νέηλις καλλιτέχνις ἐξαισιῶς ἐπιτυγχάνει, ἰδίᾳ εἰς τὸν «Δραματοῦργον», πιστὸν ἀπεικόνισμα τοῦ βίου τῆς, εἰς ἣν ἐπιτυχίαν τὰ μάλα συνετέλεσεν ἡ νοπή ἐκ τοῦ ἐν Σύρῳ ἐπισοδίου ἐντύπωσις. Ἐν τῇ Κί πολεὶ διδάσκει τέσσαρα δράματα τοῦ Πέρβελι, ὃν ἰδίᾳ δίδασκεν ἡ κ. Παρασκευοπούλου καὶ ὄχι αὐτὸς ἐκείνην, ὡς ἐγράφει που.

Μετ' ὀλίγον ἀπέρχεται, διὰ δευτέραν φοράν, εἰς Φιλισπούλου, ἐν ἣ ἔσχε τὸ εὐτύχημα πλειστάκις νὰ τιμηθῇ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου, ὅστις τόσῳ ἐξετίμησε τὸ δραματικὸν ἄλκων τῆς Ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος, ὥστε ἐξεφράσθη ἡμέραν τινὰ εἰς τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνας ὁμογενεῖς, Κομμαριανὸν καὶ Α. Ἐνουάλην, ὑπερῆφανους ἐπὶ τῇ τιμῇ ὅτι «τοιοῦτον ἀστέρα καὶ εἰς Παρισίους ἀκόμη σπανίως συναντᾷ τις.» Ἡ ἡγεμονικὴ αὕτη κρίσις περιττὸν νὰ εἴπωμεν πόσον ἐνθαρρυντικῶς καὶ παρηγόρους ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς. Ἐν Φιλισπούλει δίδει τὴν «Γαλάτειαν» καὶ τὴν «Σκύλλαν» τοῦ Βασιλειάδου, ἄς τόσῳ θαυμασῶς ζωοποιεῖ καὶ ἐξάγει, τοὺς «Ληστὰς» καὶ τὴν τότε μόλις ἐν Ἀθήναις βραβευθεῖσαν «Δούισσαν» τῶν Ἀθηναίων τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ, δι' ἣν ἐνφ' πλείστα ἐξ ἰδίων ἰδαπάνησαν, οὐδὲν προσπορίσαντο ὄφελος. Ὅτε δὲ ἀργότερον ἦλθεν εἰς Ἀθήνας καὶ ἠθέλησε νὰ τὴν παραστήσῃ καὶ ἐνταῦθα, εὖρε δυστυχῶς ὅπως ἀπρόθυμον τὸν κ. Ραγκαβὴν καὶ ἐπιλήσμονα τῶν θυσιῶν, εἰς ἄς ἐκείνην πρόεβη χάριν ὅτο δράματός του, δαπανήσασα ὅ,τι ἐκ Φιλισπούλειως

ἐκέρδιεν. Ἄλλ' ἄς τὸ ὁμολογήσωμεν ἦτο εὐκολον νομίζετε νὰ δοθῇ τοιοῦτον δῶμα ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἐπυγε τὰς Ἀθήνας ὁ θόρυβος ὃν προυκάλει, σὺν τῷ «Ἀμλέτω», ἡ «Τύχη τῆς Μαρούλας» καὶ ἡ φουφούλα — βράκα τοῦ Παντοπούλου;

Ἡ ὑποστήριξις τοῦ ἡγεμόνος Φερδινάνδου ἦν καὶ ἐμπρακτος, ἀφέντος ἕνω τῶν 300 ἑλῶν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ θεάτρου ἄλλ' ἰδοῦ νέος εὐθὺς ἐχθρὸς ἀνακόπτει τὴν θριαμβευτικὴν ἐπιτυχίαν. Μετὰ τοὺς Ἑλληνας ἠθοποιούς οἱ... Βούλγαροι, οἵτινες ἐμποδίζουσι τὸν ἡγεμόνα καὶ μεταβῆ εἰς τὸ θέατρον, καίτοι πέντε θεατρικὰ δι' ἑαυτὸν καὶ τὸ ἐπιτελεῖόν του εἶχεν ἐνοικίαση καὶ πληρώση. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἠμποδίσε βεβαίως ὅπως τὴν ἰστέραν ἐκείνην ἄνη καὶ ἀδάμαντες κοσμήσωσι τὴν κεφαλὴν τῆς ἐξόχου καὶ μονάρχιδος ἠθοποιῶ μας. Ἐκ Φιλισπούλειως ἀπέρχεται εἰς Σμύρνην, ἐνθα τὴν ὑποδέχονται εὐμένεστατα, καὶ Χίον, ἐν ἣ εὐρίσκει θερμὸν ὑποστηρικτὴν τὸν καὶ παρ' ἡμῶν γνωστὸν κ. Ἰω. Χωρέμην, οὗ τὸ ὄνομα ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ δικαίως εὐλογεῖται, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἀγαθοεργῶν του καὶ τῆς εὐγενεστάτης καρδίας του. Ἀπέρχεται εἰς Βάρνην, ἣς οἱ κάτοικοι δὲν εἶνε φαίνεται καὶ πολὺ φιλόμουσοι, κατόπιν εἰς Ρουχτσούκιον, Γιούργεβον, Βουκουρεστῖον καὶ Βραίλαν. Κατὰ τὸ ἀπὸ Ρουχτσούκιου μέχρι Γιούργεβου διάστημα, ὅπερ ἐν μέσῳ χρόνων διέτρεψαν οἱ πλάνητες ἠθοποιοὶ, πλείστα ὅσας ἔσων ἐνδείξει συμπαθείας ὑπερβαίνουσας πᾶσαν περιγραφὴν, ὑπὸ τοῦ Ἑλλ. στοιχείου, καὶ ἰδίᾳ τῶν κριτικωτάτων κατοίκων τοῦ Ρουχτσούκιου. Ἐν δὲ Βουκουρεστῖῳ ἀδύνατον νὰ λησμονήσῃ ἡ καλλιτέχνις τὰς εὐμενεστάτας καὶ ἐνθουσιώδεις κρίσεις τοῦ τε Ἑλληνικοῦ καὶ Ρουμουνικοῦ τύπου, ὡς καὶ τὴν ὀλικὴν τοῦ κοινοῦ συνδρομήν. Ἐφυγεν ἐκείθεν καταγοητευμένη, ἵνα ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς Σύρον, ἐνθα ἡ ἐν Βάρνη ἀρξαμένη τὸ πρώτον καὶ ἐν Σέρραις ἐπιταθείσα συζυγικὴ διαφωνία, λήγει διὰ τοῦ χωρισμοῦ. Μετ' ὅλας τὰς βασιάνους καὶ κακουχίας θέλει τὸν συζυγόν τῆς ἡ ἀνάμνησις τῶν στιγμῶν τῆς πρώτης εὐτυχῆς συζυγικῆς ζωῆς τὴν κέκνον νὰ τῷ συγχωρήσῃ τὰ σφάλματα ἄλλα τοῦ πεπωμένου αἰ βουλαὶ εὐκόλως δὲν ἀναρροῦνται, καὶ χωρίζεται ἐκείνου, ἵνα ζωηρὰ ἀναφλεχθῇ εἰς τὰ εὐπαθῆ στήθη τῆς ἡ πρὸς τὸ θέατρον παλαιὰ ἀγάπη, ἣν ἠσθάνετο καὶ ὡς μικρὰ ἀκόμη κόρη.

Καταλήγει εἰς Ἀθήνας, ἀλλὰ μὴ εὐροῦσα (!) θέσων ἵνα συνεργασθῇ, φεύγει μὲ τινὰς ἀκαταρτίστους καὶ ἀπίρους — ἐκτός τοῦ Ν. Κουρῆ καὶ Ἀθηναῖ Φιλισπαίου, ὅς συνεπάρθησε τὸ κοινόν — ἠθοποιούς εἰς Αἴγυπτον. Ὁ τύπος, ὅστις καθ' ὅλας τὰς τελευταίας ταύτας περιπετείας τῆς καὶ ἰδίᾳ ὁ ξένος, συνεχῶς τοῦ ὀνόματός τῆς μνημονοῦει, καὶ πάλιν μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐξαιρετοῦ τέχνης τῆς καὶ τῆς ἐνθέρμου ὑποδοχῆς καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἤδη Μαρτίου εὐρίσκειται ἰδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας, ἄς τέλειον ἠγμάλωτισε καὶ συνήρασε. Καὶ συνεχίζει νῦν εἰς τὸν «Παράδεισον» — Παράδεισος ἡρμῶζεν εἰς τὴν κάρτυρα — τὸν εὐγενῆ, τὸν μέγαν ἀγῶνα τῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλλ. σκηνῆς, ὑπὸ τῶν ἐνθιμωτέρων κυκλομένης συμπαθειῶν. Ἐκεῖ, εἰς τὴν «Πισσόον», ἐνθα αἱ περικαλλεῖς τῆς ἀρχαιοῦτος νόμφαι ἐλούοντο εἰς κρυσταλλώδη νάματα, ἐνθα ἡ καλλιτέχνις πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεως ποιητῶν ἀθανάτων καὶ καλλιτέχνων ἀπαρραμίλων ἀστειρέυτος ἔρρεεν, ἔσθησε τὴν καλιάν τῆς. Καὶ ἐκν σήμερον αἱ καλλιτέχνισμοι νόμφαι ἠφανίσθησαν ἀπὸ τῶν μαγικῶν σπηλαίων των καὶ ἡ πηγὴ ἐξηράνηθη, ἔτερα Νύμφη ἐκλεκτὴ σελαγγίσει, νέα πηγὴ ἐμπνεύσεως ἀναβλύσει... Εἰς τὸν ἀπεξηραμένον ἐκείνον ποταμὸν, κατὰ τὰς Ἀττικὰς νόμφαι, τίς οἶδεν ὅποιος μυστικὸς κόσμος κάλλους θ' ἀναθρόσκη διὰ τὴν καλλιτέχνιδα ἀπὸ μέσου τῆς σκοτίας τῶν αἰώνων!..

Τὴν ἐγνωρίσατε τώρα; Εἶνε ἡ κ. Παρασκευοπούλου ἡρώϊς; Εἶνε φαινόμενον ἔκτακτον, εἶνε μετέωρον διὰ τὴν Ἑλλ. σκηνὴν, τὴν μέχρις ἐσχάτων ἐν τῷ σκότει ἐγκαταλειμμένην; Θὰ εἶχον τὴν τόλμην νὰ συστήσω εἰς τὸ Ἀθηναϊκὸν κοινόν — τὸ ἐκ περιεργίας σπεῦδον ὅπου βροντᾷ ἡ φήμη καὶ τοῦτο

ἐκ λόγων, ὧν ἡ ἀνάπτυξις δὲν εἶνε κατορθωτὴ ἐν ταχείᾳ σκιαγραφίᾳ — νὰ εἶνε τακτικώτερον καὶ κριτικώτερον κατὰ τὰς παραστάσεις τῆς. Περί τῆς δημοσιογραφίας καὶ κριτικῆς παρ' ἡμῖν δὲν ἐνδιαφερόμεθα εἶνε φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ... Ἡ Ἄκουσις μὲ τὰς Καμελίας δὲν εἶνε τὸ μόνον δὲ ἔρσιμα τῆς ἀριστοτεχνιδοῦ, ἥτις ὡς ἐρωμένη, κατακτᾷ τὰς καρδίας καὶ ὑγραίνει τοὺς ὀφθαλμούς. Εἰς τὴν «Μήδειαν», τὸν «Σιδηροϋργόν», τὴν «Γαλάτιαν», τὴν «Σκύλλαν», τὸ «Ἐνσαρκον ἄγαλμα» τὴν «Λουκρητίαν Βοργιαν», εἶνε ἐπίσης ἐντέλης, κυρία τῆς σκηνῆς. Ἡ ἀπαγγελία τῆς δὲν εἶνε ἴσως ἀμειψτος. Ἐν τούτοις οὐδεὶς θὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι αἱ λέξεις ἀφίπτανται πάντοτε τῶν χειλῶν τῆς ἡ ἐξέρχονται ἀπὸ τοῦ στόθους τῆς ἐντονοί, φυσικαί, εἰς ποικίλους τόνους ἐκφράσεως, εἰς διαφορετικούς ἐκάστοτε χρωματισμούς, μὲ λεπτοτάτας διακυμάνσεις, γλυκυτάτας μεταπτώσεις· τὸ αἶσθημα διαμορφοῖ τὸν τόνον, δημιουργεῖ τὴν ἐναλλαγὴν, ἀποκρυσταλλοῖ τὴν λέξιν. Τὰ χεῖλη τῆς, ἀφ' ὧν αἱ λέξεις ἐκτινάσσονται ἢ σφύρονται, κεχρωματισμένα ἢ ἄτονοι, ταχίαι ἢ διακεκομμένα, κερανοῦν μεθ' ὅσης ἡδύτητος θέλγουσι, νανουρίζουν. Χεῖλη Μῆδειας καὶ χεῖλη Μαργαρίτας! Οἱ βηματισμοὶ ἀνευ ὑπερβολῆς, ὅχι ὅπως οἱ τῶν πλείστων ἠθοποιῶν, οἵτινες χορεύουσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κεντρῶν τῆς παλαιᾶς μάλιστα σχολῆς, διὰ νὰ ἐκφράσῃ καὶ τὸ ἀδιαφορώτερον τῶν συναισθημάτων. Ἐκαστον κίνημα, ἐκάστη στάσις ἔχει τὴν δικαιολογίαν, τὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων συντελεῖται. Χαίρει, ἀδμονοῖ, εἰρωνεύεται, ὀργίζεται, σέπτεται, μαίνεται, μετανοεῖ, μελαγχολεῖ, φρουάττει, ἀδιαφορεῖ, πάσχει, σαγηνεύει, βλασφημεῖ, ἱκετεύει, περιφρονεῖ, συγχωρεῖ, ταπεινοῦται, ἐξαντλεῖται; εἰς πᾶσαν τούτων ἐξωτερικεῖσαι καθίσταται κέντρον ψυχολογικῆς ἐκφράσεως, πηγὴ ἀρρήτου φρικιάσεως, καὶ ἡ σκηνὴ γέμει φωτὸς καὶ οἱ ἀεροσταὶ ἀλλοτταν ἀπὸ ζῶν καὶ δυνάμιν. Ἡ ἀκτίς τοῦ βλέμματός τῆς εἶνε κόσμος ὁλόκληρος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων ἢ ἐλαχίστη κίνησις τοῦ σώματός τῆς νέας ἐντυπώσεως δημιουργία. Εἶνε ἠθοποιὸς εὐνοειδῆτος. Ἴδου τὸ πᾶν. Σέβεται τὸ κοινὸν διότι ἀγαπᾷ τὴν τέχνην, τὴν ἀλήθειαν. Ψυχολόγος, ἐμφυσᾷ ζῶν εἰς τοὺς χαρακτῆρας, οὐς ὑποκρίνεται, ἀπὸ πρότερον τοὺς μελετήσῃ, τοὺς βασανίσῃ, τοὺς ἀνατάμῃ, τοὺς γυμνασθῇ, τοὺς κατανοήσῃ. Ἡ ἀντίθεσις παρ' αὐτῇ εἶνε κατὰ τὴν ἐκτακτὸν ἀληθῶς. Ὡς «Μήδεια» ἀνέρχεται τὴν βαθμίδα τῆς τελειότητος, ψαύει τὸν οὐρανὸν τῆς Τέχνης δι' ἔρωτος ἀγρίου, ἐξάλλου, ὅστις σπαράσσει τὰ στήθη τῆς Λουσσᾶς, σπαίρει ἐν τῇ ἰδέᾳ τῆς ἐκδικήσεως, τῆς ζηλοτυπίας. Ὡς Μαργάρτα, κινεῖ τὴν συμπάθειαν τῶν θεατῶν πρὸς μίαν ἐκδεχτημένην Λαίδα, κατέρχεται ἐλευθερία εἰς τὸν βίον τῆς Παρισινῆς κοκότας καὶ αἴφνης ἀγαπᾷ ἀγῶς, τρυφερῶς καὶ θυσιάζει τὸν παράφορον ἔρωτά τῆς καὶ ἐκπνέει μετὰ τὴν φλόγα τούτου διὰ νὰ ἐξαγιάσῃ τὸν ἀσμενον βίον τῆς. Πίπτει θνήσκουσα, διὰ νὰ ὑψωθῇ ἐν τῇ συνειδήσει.

Τοιαύτη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐπὶ τῆς σκηνῆς, νευρώδης, ἀπαράμιλλος, ἡ κ Παρασκευοπούλου, ἡ συμπαθῆς καὶ χαριεσσα καὶ ἀφελῆς ἔξω τοῦ θεάτρου. Ἡ ἐπιμονὴ εἶνε ἀξίωμα δι' αὐτὴν ἢ κατῆσχυσις καθήκον. Ζῆ ἐν τῇ σκηνῇ διὰ τὴν σκηνὴν πέραν αὐτῆς ἀπομένει ἢ πεζότες τοῦ καθ' ἡμέραν ἀνιάρου βίου· τὸ ἰδανικὸν σχεδὸν ἀπόλλυται. Ἡ σκηνὴ εἶνε ἡ ζωὴ τῆς!

Ἡ κ. Παρασκευοπούλου — ἄς τὸ εἰπῶμεν καὶ αὐτὸ — καὶ τί δὲν μᾶς εἶπε περὶ τῶν συμπαθειῶν καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τῆς! Θεωρεῖ Θεὸν τῆς τὸν Δουμᾶν υἱόν, μὲ τὰ ἔργα τοῦ ὁποίου τόσον ἀνυψώθη, ἀγαπᾷ τὸν γλυκὺν Βασιλειάδην, ἐκ τῶν ποιητῶν τὸν ρεμβῶδη φιλόσοφον Παπαρρηγόπουλον, τὸν Βερνικράδην, ἐν τῇ πολιτικῇ — τίνα ἄλλον; — τὸν Τρικοῦπην ἐκτιμᾷ, μετ' ἐλπίδων δὲ μοι ἐξεφράσθη διὰ τὸν βασιλόπουδα Γεώργιον, τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ἐν τοῖς ναυτικοῖς τοῦ μέλλοντος ἀγῶσι. Καὶ ἐνόσω ὠμίλει τὸ μάτι τῆς προσηλοῦτο ἐπ' ἐμοῦ ζητοῦν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου τὴν δικαίωσιν τῶν κρίσεών τῆς. Ἄ, τὸ μάτι τῆς ἐκείνο δὲν βλέπει! αὐτὸ φλέγει!

ἐγκλείον τὸ πῦρ τῆς τέχνης, τὸ σελάγιμα τῆς ἐμπνεύσεως, τὴν φλόγα τῆς νοημοσύνης. Τὸ μόνον ὄνειρόν τῆς εἶνε νὰ ἔχη εἰς τὸ θέατρον διευθυντὴν τῆς σκηνῆς, ἐπόπτην, ἀνθρωπὸν ἐμπειροῦν μεριμνῶντα ἐκάστοτε περὶ τῆς διακοσμῆσεως, ἐνδυμασιῶν κ.λ.π. Αὐτὸ τὸ ὄλιγον θέλει καὶ δὲν τὸ κατορθοῖ, ὅπως καὶ δὲν κατορθοῖ καὶ ἐν ἄλλο σημαντικώτερον· νὰ ἀναπαύεται ἐπαρκῶς ἐκ τῆς κοπώσεως τῶν συγῶν παραστάσεων, αἵτινες ἀνυπολογίστως καταβάλλουσι τὸ εὐπρόσβλητον σῶμά τῆς.

Β.

Ὁλόκληρον κεφάλαιον περὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας τῆς κ. Παρασκευοπούλου παραλείπομεν· τὸ μῆκος τῆς βιογραφίας, ἡ εἰκόνας τινὰς ἀνεπαραστήσασιν, πιστότατα ὅμως, δικαιολογεῖ ἐπαρκῶς, φρονούμεν, τὴν ἀκουσίαν ἄλλως παράλειψιν.

Τινὲς εἶχον τὴν ἀπλότητα νὰ εἰπῶσιν ὅτι ὁ πρόλογος ἡμῶν ὑπῆρξεν ὑπερβολικός. Εἰς τούτους ἀπάντησα ἡδὴ δι' ὀλοκλήρων σελίδων· ἄς ἀναγνώσωσιν ὅλην τὴν βιογραφίαν, καὶ κατόπιν ἄς ἐπαναγνώσωσι τὸν πρόλογον, καὶ ἄς μοι εἰπῶσιν εἰς ποίαν Εὐρωπαϊκὴν σχολὴν ἐξεπαίδευσθῆ ἡ κ. Παρασκευοπούλου, διὰ τίνος γενναίας ὑποστηρίξεως ἀνεδείχθη, διὰ τίνος ἀναπαύσεως καὶ χλιδῆς τείνει νὰ ἰσοφαρίσῃ πρὸς τὴν Σάβραν Βερνάρ... Καὶ ὅταν ἴδουσι ὅτι διεπλάσθη εἰς τὴν σχολὴν τῆς ἀδιαφορίας τοῦ κοινού, τῆς ζωννουσίας τὴν σκηνὴν πάντοθεν, τῆς ἀκαλακισθησίας καὶ τοῦ ὕλισμου, ἡ σχολῆς ὑψηλὴ προστάτις εἶνε ἡ κ. Κοινωνία· ὅτι ἀνεδείχθη διὰ τῆς ὑποστηρίξεως ἐνὸς μεγάλου Ἐθν. εὐεργέτου· τοῦ... Ἐαυτοῦ τῆς. ὅτι ἐτελειοποιήθη διὰ τῶν δοκιμασιῶν, τῆς ταλαιπωρίας, τῶν στερησῶν καὶ τοῦ μαρτυρίου, ἀτινα ὠρίσθησαν ὑπὸ τῆς εἰμαρμένης ὡς αἱ ὁδοὶ αἱ ἀγούσαι εἰς τὰ ὕψη τῆς Τέχνης, εἰς τὸ πῆδον τῆς Προόδου... ἔ, τότε ἄς ρῆξωσι μεθ' ἡμῶν κραυγὴν θαυμασμοῦ, ἀνομολογῶντες ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς συνειδήσεώς των τὴν ἐκφανομένην εἰς τὰς στήλας ταύτας ἀλήθειαν, καὶ, ἂν καταδεχθῶσιν, ἄς προσφέρωσι μετὰ παντός Ἕλληνας τιμὴν καὶ δόξαν εἰς τοὺς προπορευομένους ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Ἀναγεννήσεως τῆς Τέχνης, ἐν ἣ, τὴν σήμερον ἐν Ἑλλάδι, δι' ἕκαστον βῆμα ἀπαιτεῖται ἀγῶν, θυσία, αἷμα. Εἰς τοὺς εὐγενεῖς προδρόμους τιμῆ ἀρμόζει! Ὅ,τι τοὺς διακρίνει, τοὺς ἐξαίρει ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κοινούς ἀνθρώπους εἶνε ἡ αὐτοθυσία, ὁ πόνος. Μύσται τῆς τέχνης καὶ τῆς ὁδύνης... μύσται. Ὑποστηρίζοντες αὐτοὺς τοὺς ὀλίγους, τοὺς δύο — τρεῖς ἢ καὶ τὴν μίαν αὐτὴν, ζῶμεν αἰσθανόμενοι τὴν ἀπόλαυσιν τῆς Τέχνης, ἀνακαινίζομεθα, ὑψοῦμεθα ὀλιγον ὑψηλότερα. Ὑψώσεως δὲ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἀνάγκην.

Ἐως ὅτου οἱ ἀναγνώσται σκιφθῶσι ταῦτα καὶ συγκατανεύσωσι καὶ συνομολογήσωσιν, ἡμεῖς περατοῦμεν τὸν λόγον συνοφίζοντες ἐν τέλει τὴν πεποιθήσιν μας ὅτι: Ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλ. Τέχνης ἐπὶ περιόδους ἐτῶν ἐν τῷ μέλλοντι θὰ διαλάμπωσιν εἰς τὰς πτωχὰς τῆς σελίδας χρυσαῆς προκαλοῦσαι ἀναμνήσεις καὶ βαθεῖαν μελαγχολίαν, θὰ πλανῶνται ζωνρὰ χρυσοῖς γράμμασι δύο λέξεις:

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

Δ. Ι. ΚΑΛ.

ΜΕΛΑΓΧΟΛΗΣΟΝ!

(Ρεμβασμὸς)

Φίλε...

... « Εἶμαι, μοι γράφεις, μελαγχολικός ἀποφύγω τὸν κόσμον τῶν ἡδονῶν ἀκουσίας μου καὶ λυποῦμαι διὰ τοῦτο· ἐπιδιώκω ἄκων τὴν μόνωσιν, ἐνῶ συγχρόνως ἡ ἰδιοτροπία μου αὐτὴ μὲ πλήττει, μὲ στενοχωρεῖ... Ἀγαπᾷ φύσει τὴν τύρβην, καὶ ὅμως ἀκατανίκητός τις δυνάμεις μὲ ἔλκει πρὸς

τὴν συγῆν πρὸς τὴν ἐρημίαν· τὸ ἰδεῶδες ποθεῖ τὴν αἰχμαλωσίαν μου· παλαιῶ ἔρωμένως, πλὴν μάτην θέλω νὰ ὑπεκφύγω· αἱ δυνάμεις μου χαλαροῦνται καὶ... πίπτω...»

Πίπτεις, καὶ! Πίπτεις ὅμως θῦμα οὐχὶ τῆς ἀδυναμίας σου, τῶν ματαίων ὀρέξεών σου, τῶν παθῶν σου. Πίπτεις κατακεραυνωθὴν τῇ πτώσει σου τὸ φάσμα τῆς πραγματικότητος, ὅπερ μέχρι τοῦδε σὲ ἠκολούθει κατὰ πόδας. Ὁ θρίαμβός σου, στιγμιαῖος ἢ διαρκῆς, εἶνε μέγας.

Θρίαμβος ἀκούσιος, ἀνακύψας ὅμως ἐκ τοῦ βάθους τῆς συνειδήσεως, ἔνθα ὑπνωάττει... Νίκη δημιουργηθεῖσα παρὰ τὴν θέλησίν σου, ἡς ὅμως τὸ σπέρμα ὑπελάθανεν ἀναμολχλεῖον τὰς ψυχικὰς σου δυνάμεις... Ἡ νάρκη χιλιστοῦν ἤδη ἐρραπίσθη· ὁ φυσικός ἀνθρωπὸς ἀνηγέρθη ἐκ τοῦ ληθάρθου, καὶ ἰδοὺ σὺ ἠθικῶς ἐλεύθερος ἐν τῷ μέσῳ τῆς περιβαλλούσης σε γαλήνης...

Τὸ ἱστικὸν ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ ἐπικρατήσῃ...

Ἐπιτείνον, φίλε, τὴν μελαγχολίαν σου ἴσως ἐκπλαγῆς ἐπὶ τῇ προτροπῇ μου, ἀλλ' ἀκουσον: οὐχὶ τὴν μελαγχολίαν ἐκείνην τὴν ἀποδυσπετοῦσαν τὴν ψυχὴν καὶ ἀποκαρῶσαν τὸ σῶμα, τὴν παραλύουσαν τὴν διάνοιαν... καὶ τιθεῖσαν εἰς δισταγμὸν τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν, τὴν ἀφαροῦσαν ἡμῶν τὸ ἠθικὸν θῆνος καὶ δυναμένην ἐν στιγμῇ ὀλισθηρᾶ καὶ ἀκάμπτῳ νὰ προβῇ μέχρις ἐντελοῦς καταστροφῆς καὶ ἀποσυνθέσεως... ἀλλὰ τὴν ἥρεμον καὶ εὐχάριστον ἐκείνην μελαγχολίαν διὰ στέμματος οὐρανιας ἀγαλλιᾶσεως ἐστεμμένην, τὴν ὄνειροπολοῦσαν τὸ ὑπερέσμοιον καὶ ἀόρατον, τὴν ἐπιγείουσαν ἡδὺ παρηγορίας βάλσαμον ἐπὶ τῆς συντετριμμένης ἡμῶν καρδίας...

Ἐν τῷ βθεῖ σκότει τῆς νυκτός, ὅταν πλέον τὰ πάντα σιγῶσιν, ὅταν μυστηρώδης κελαινοθαφῆς πέπλος καλύπτῃ τὴν γῆν, ὅταν τοῦ στερεώματος πλέον ἡ ἀστρική χορεία ἀρχηται ὑποφανομένη, κατὰ τοιαύτην ὥραν ἐπίσημον, σοβαρὰν, πλήρη ποιήσεως καὶ μεγαλοπρεπειας, ἔξελε. Ἐπιλάθου πρὸς στιγμὴν τῶν οικιακῶν ἀσχολιῶν, ἀπόβαλον τοῦ νοῦ σου πᾶσαν κοσμικὴν ἰδέαν, συντριψὸν ἀποφραστικῶς, ἔστω καὶ κατὰ φαντασίαν, πάντα ἰδιοτελεῖ σκοπόν.

Ἐκεῖ παρὰ τὸν βράχον μόνος, μονότατος βυθίσθητι εἰς γλυκεῖαν ῥέμβην, εἰς ἕκστασιν ἠδουπαθῆ· ἐκεῖ, θεώμενος τὸ μέγα τῆς δημιουργίας ἔργον, παρὰ τὴν ἀπορροῦγα ἀκτὴν, ἐνωτισθητι τῆς θεσπεσίας μουσικῆς τῶν κυμάτων. Ἡ θάλασσα ἐκπαῖ φλοισβίζουσα πρὸ τῶν ποδῶν σου· αὔρα ποντία ὄγκοι τοῦ ἀλιέως τὸ εὐρύτερον στήθος. Ὅποιον μαγικὸν θέαμα!... Ὅποια γοητευτικὴ ὄπτασις!...

Μειδιάμα τότε, μειδιάμα ἀρρήτου εὐφροσύνης καὶ εὐχαριστήσεως θέλει ἐπανθῆσῃ ἐπὶ τῶν χειλῶν σου· ἀνεκκαλήτου χαρᾶς αἶσθημα θὰ κατακυριαρχήσῃ τῆς ὑποστάσεώς σου πάσης· πᾶν ὅ,τι θέλεις αἰσθανθῆ κατὰ τὴν ἰεράν ἐκείνην ὥραν ἔσται ὑπέρτερον πάσης ἰδίας περιγραφῆς. Ὅριζων ἐκτεταμμένος, ἀπερίοριστος, ἀχανὴς ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου· ὑπογελάσῃ ἡ θάλασσα παίξει· ἐπιχαρίτως μὲ τοῦ οὐρανοῦ τὰς ἀκτίνας, — φιλήματα πλήρη ψυχῆς ἀψύχων σωμαμάτων — ἐνῶ μόνον ἡ κένθιμος τοῦ νυκτεπλάνου πτηνοῦ φωνῆ ἀκούεται ἀνὰ τὸν αἰθέρα περιλύπος...

« Γαλακτοβαφῆ ἀργυρόχροα ὕδατα! » θέλεις φωνήσῃ τότε ἔξαλλος, « συναρπάσατέ με, κυλίσαστέ με ἐπὶ τῶν οἰδαλέων στέρων σας, ἐκεῖ ὅπου ἡ χαρὰ καταπνίγει τὴν λύπην, ἐκεῖ ὅπου τὸ πάθος κατάργεται ὑπὸ τὸν πέλεκυν τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς ἡδονῆς. » Ἡ φλεγμαινοῦσα φαντασία σου ἐξημμένη ἐκ τῶν ἀνελλισσομένων πρὸ σοῦ θεληγῆτρων θὰ μεταφερθῇ ἀπὸ πελάγους εἰς πέλαγος, ἀπὸ νήσου εἰς νῆσον, ἀπὸ Ὀκεανοῦ εἰς Ὀκεανόν. Καὶ ὅταν ἡ ἐξαρθεῖσα διάνοιά σου, λίαν ἐλαφρὰ πλέον τῆς προτέρας στενοχωρίας, ὅταν ἡ ψυχὴ σου, κουφοτέρα ἢ πρότερον, ζητήσῃ νὰ ἀνέλθῃ ἀπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ τῆς πραγματικότητος εἰς τὸν τοῦ Ἀπείρου, ὅταν ἡ φαντασία σου, ἀμέτοχος πλέον πάσης γήνης σκέψεως καὶ ἐπηρείας, ποθήσῃ νὰ μεταφοιωθῇ μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς Αἰωνιότητος, τότε, ὦ! τότε, πιστευσόν με, οἱ ὀφθαλμοὶ σου θέλουσι πληρωθῆ δα-

κρῶν ἐκ συγκινήσεως, καὶ τὸ σῶμά σου ὑπερευαίσθησις τινὲς ἀκατανοήτου· τότε τὰ πάντα σχεδὸν θέλουσι σοὶ φανῆ αἴφνης ῥόδινα, τὰ πάντα ὠραία, τὰ πάντα περικαλλῆ· τὸ ζῆν ἀντάξιον τοῦ κόπου καὶ ὁ βίος ἀνευ μεγάλων ἀγῶνων καὶ περιπετειῶν τότε ἐμπόδια παρεμπιπτοντα καὶ κόπους θέλει ὑποσκελίξῃ εὐκολώτερον, καὶ πᾶσα σου πράξις θέλει φέρῃ ὡς σῆμα, οὐχὶ πλέον τὴν σφραγίδα τῆς τυφλῆς εἰμαρμένης, ἡς μέχρι τοῦδε ἐφοβήθης τὰ ῥαπίσματα, ἀλλὰ τῆς Θείας Βουλῆσεως καὶ Προνοίας τὴν ὑψηλὴν ἐπίνευσαν...

Δ. Α. Ἀναστασόπουλος.

ΕΙΣ ΑΣΤΡΟΝ ΣΒΕΣΘΕΝ

Τὸ λαμπρὸ τῆς αὐγούλας ἀστέρι
Στὸ στερεώμα σὺν ἀνατέλλῃ,
Στὴ ψυχῇ πόση ἔκστασι φέρει
Καθ' ἀχτίδα χρυσοῦ πού μᾶς στέλλει.

Τὴν ἀχτίδα σὺ βλέπω ἐκείνη
Τὴ γλυκεῖά ἐνθυμούμαι μαγιά σου
Ποῦ κι' αὐτὴ ἴδια λάμψι ἀφήνει
Ἀγνὴ κι' ἀδολὴ σὺν τῇ καρδίᾳ σου

Ἀλλὰ τ' ἀστρον τὸ σύμπαν φωτίζει
Εἰς ἐμὲ σὺ τὸ φῶς χορηγεῖς
Ποῦ ζωὴ στὴ καρδίᾳ μου χαρίζεις
Στὴ καρδίᾳ, ὅπου σὺ ὄδνηγεῖς.

Πλὴν περᾶσαν ἐκείνοι οἱ χρόνοι
Καὶ τ' ἀγνὸ ἐμαρᾶθν λουλοῦσι
Οἱ χαραῖς ἐδιαβῆκαν καὶ πόνοι
Τὸ γλυκὸ διαδεχθῆκαν τραγοῦδι.

Σὺ στοῦ Χάρου τὴ μαύρην ἀγκάλῃ
Εἰς τοῦ βίου ἐγὼ τῆς φροντιδῆς,
Σ' ἔχεις σύντροφ' ἀνδρόνι πού ψάλλει
Τῆς χρυσαῖς ἐγὼ τ' ἀστρον ἀχτίδες.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 25 Μαΐου 1892.

Κ. ΕΛ. ΓΙΟΛΛΑΝΗΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἐκαστος ἀνθρώπος ἀναγκάζεται νὰ ρυθμίξῃ τὰς πράξεις του, συμφῶνως πρὸς τὰς κοινωνικὰς προλήψεις, ὡς τὸ ὄρολόγιον πρὸς τὸ χρονόμετρον.

×

Οἱ ἠθοποιοὶ εἰσὶν οἱ φωνογράφοι τῶν δραματογράφων· ἐπαναλαμβάνουσιν ὅσας εὐφυῖς καὶ ἀνοησίας λέγουσι.

×

Διὰ τὴν καρδίαν τοῦ φθονεροῦ, καὶ κακεντρεχοῦς, τὰ δάκρυα τοῦ θύματος εἶνε σταγόνες δρόσου τερψίθυμοι...

×

Ὁ δόλιος ἀνθρώπος ὁμοιάζει πρὸς ἀκαπνον πυρίτιδα...

×

Ἡ πρώτη τῆς γυναικὸς ῥυτίτις εἶνε ὁ διερμηνεὺς τῆς παρωχημένης εὐτυχίας, εἶναι τὸ ἀνεξάλειπτον ἔγχος τῆς ὁδοῦ δι' ἧς διήλθον πάντα τὰ ὄνειρά τῆς...

×

Πολλοί άνθρωποι ομοιάζουν προς σκαριφήματα του Δημιουργού· μακρόθεν φαίνονται κάτι τι, έγγυθεν όμως έν τίποτε.

Γ. Α. Τζ.

ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ ΟΡΝΣΤΑΙΝ

ΑΡΧΙΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΣΤΡΑΤΟΥ

Ευχαρίστως δημοσιεύομεν την εικόνα του γηραιού παρ' ήμιν αρχιάτρου, του άκαμάτου σκαπανέως της άνθρωπολογίας, αγαπητού δ' ήμιν φίλου και συνεργάτου κ. Βερνάρδου Όρνσταϊν, ούτινος έκτός άλλων και έν τω τελευταίω ήμων φύλλω κατεχωρήσαμεν ένδιαφέρον άρθρον Περί του Σιδηροδρόμου της Σιδηρίας, του νύν κατασκευαζομένου, και έτεραν δέ δπισθεν περιοπούδαστον μελέτην αυτού καταχωρούμεν έν ταίς ήμετέραις στήλαις, Περί της νοσηρας των καφείων άτμοσφαιρας.

Ο κ. Β. Όρνσταϊν είναι μέλος οκτώ Ευρωπαϊκών Έπιστημονικών Συλλόγων, έχάτως δ' άνεκηρύχθη επίτιμον μέλος της Καισαροβασιλικής Λεοπολδο-Καρλινικής Ακαδημίας.

Την εικόνα του σεβαστού συνεργάτου δημοσιεύομεν χαίροντες επί τή εύκαιρία της 83ης έπετειού της γεννήσεώς του, έφ' ή και τας ήμετέρας εγκαρδίους συννεούμεν εύχας όπως εξακολουθει υγιαίνων επί πολυ ένι ο πολυτίμους τή ήμετέρα πατρίδι προσενεγκών ύπηρεσίας, ως και τή επίστημη.

Η Διεύθυνσις.

Λύσεις των έν τω 9 φύλλω αιτηγμάτων.

169. Δίνεμα. Όνουξ—Νούξ.

Έλυσαν αυτό οι κκ. Δημ. Αθανασίου και Π. Λαδόπουλος εκ Χανίων και Ίωαν. Μανιατάκης εκ Πειραιώς.

170. Ερωτήσεις. α) 'Ο θάνατος β) 'Η άκακία. γ) 'Οτι έχουσι κοινήν μητέρα την σταφυλήν.

Την πρώτην έρώτησιν έλυσεν ο κ. Ίωαν. Μανιατάκης εκ Πειραιώς και ο κ. Σοφ. Κουμιώτης εκ Χαλκίδος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ 'ΦΥΣΕΩΣ.

Α. Ν. Β. Μερσίαν. — Έπιστολή μετά συνδρομής σας έλήφθη και σας ενεγράψαμεν από της Ίανουαρίου τρ. έτους άποδείξιν άποστέλλον ενί ταχυδρομικώς.—Γ. Δ. Χ. Βράϊλαρ. Έπιστολή και χρήματα έλήφθησαν. Ευχαριστούμεν πολύ. Ταχυδρομικώς πέμπομεν ήμεις έτέρας άποδείξεις και γράφομεν.—Μ. Β. Πειραιά, Κ. Κ. Αθήνας. Συνδρομαί σας έλήφθησαν, ευχαριστούμεν πολύ.—Π. Μ. Λευκωσίαν. Σας έγράψαμεν επανειλημμένως, αναμένομεν ταχέαν απάντησιν σας μετά χρημάτων.—Α. Δ. Κερπενήσιον. Δελτάριον έλήφθη. Ευχαριστούμεν έν' άποδογήν προτάσεώς μας. Φύλλα άποστέλλονται. Ταχυδρομικώς γράφομεν λεπτομερώς. Γ. Δ. Π. Πάτρας. Ζητούμενον φύλλον αριθ. 9 άποστείλαμεν ήμιν χθές ταχυδρομικώς.—Π. Β. Πύργον. Έπιστολή έλήφθη. Περί δειασκαλίσεως φροντίσομεν και γράφομεν ήμιν προσεχώς.—Η.Κ. Σέρρον. Έπιστολή και χρήματα έλήφθησαν. Ευχαριστούμεν. Ταχυδρομικώς γράφομεν.—Α. Ρ. Σέρρον. Κακώς επράξατε μη έλθόντες εις εντάμωσιν μας. Έίχομεν έπιστολήν και παραγγελίαν δι' ήμιας, ήδη θά σας χρεώσωμεν με ταχυδρομικώς δαπάνας.—Θ. Μ. Πάτρας. Αναμένομεν άποτέλεσμα ενεργειών σας, όπως δώσωμεν ήμιν περισσοτέρας οδηγίας.—Γ. Σ. Έλάβατε έπιστολήν και φύλλα διά φίλου; Απαντήσατε.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΖΗΤΕΙΤΑΙ διά τώ σχολικόν έτος 1892—1893 διδάσκαλισσα πτυχιούχος διά τι παρθεναγωγείον έν τω έσωτερικώ του Κράτους, ήτις να γνωρίζη σχετικώς και τήν γαλλικήν άσματα και χειροτεχνήματα. Ό μισθός αρχεται από πρώτης Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους των εξετάσεων. Η άντιμισθία έσεται συμφώνως προς τώ πτυχίον. θά κατοική έν έντός του παρθεναγωγείου δωρεάν.

Πληροφορία έν τοίς γραφείοις της «Φύσεως».

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ διώροφος μονοκατοικία έν τή συνοικία Νεαπόλεως, περιέχουσα 9 δωμάτια, ύδωρ άφθονον, και όλα τ' άπαιτούμενα, καίται δε εις θέσιν εύάερον και έχει θέαν μαγευτικήν. Πληροφορία παρ' ήμιν.

Πωλεζεται οικία διώροφος νεόδμητος και εύρύχωρος επί 500 τετρ. πήχεων, με άφθονον ύδωρ και άπαντα τ' άπαιτούμενα διά μονοκατοικίαν και με αύλήν και κήπον, επί λαμπροτάτης θέσεως έν Κολωνακίω άντι 27,000 δραχμών. Πληροφορία δίδονται παρ' ήμιν.

Εις μπέσσας ένοικιάζεται διά τώ θέρος και μετ' ώραιων επίπλων δλόκληρος ή εύάερος ρωμαντικωτάτη και παράλιος μετά κήπου λαμπρά οικία του κ. Οικονόμου, έν ή κατοίκησαν κατά διαφόρους θερινάς εποχάς πολλοί εκ των έγκριτωτέρων αθηναϊκών οικογενειών. Ευάερα, ανάκαισις, θεαματική άπίλαυσις λαμπρών φυσικών τοπειών, και άμεσος λουτρών έν διαγεστατόις και καθαρωτάτοις ύδασι, είναι τά πρώιστα προσόντα του έν λόγω εξαίρετου οικήματος, ούτινος πληροφορίας δι' ένοικίαςιν δύνανται οι βουλόμενοι να λάβωσιν έν τω γραφείω της «Φύσεως».

Προς εύκολίαν των έν τω έσωτερικώ και έξωτερικώ ήμετέρων συνδρομητών, τώ γραφείον μας αναλαμβάνει τήν προμηθειαν και άποστολήν όλωνδήποτε άντικειμένων έξ Αθηνών, επί προμηθεία 5 0/0 μόνον. Αί παραγγελίαί δέον να συνοδεύονται υπό του άντιτίμου και της δαπάνης τής άποστολής.

Έκ του Τοπογραφείου Άνάστη Κωνσταντινίδου, 1892—3040.